

PATVIRTINTA
Šilalės rajono savivaldybės tarybos
2022 m. sausio 27 d. sprendimu
Nr. T1-15



ŠILALĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2020 METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

2021 m.

TURINYS

ĮVADAS.....	3
DEMOGRAFINĖ SITUACIJA.....	4
SOCIOEKONOMINĖ SITUACIJA SAVIVALDYBĖJE.....	7
1. BENDROJI DALIS. PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“).....	7
2. SPECIALIOJI DALIS. ATRINKTŲ RODIKLIŲ DETALI ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS.....	18
2.1. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS VAISTAMS ATSPARIA TUBERKULIOZE.....	18
2.2. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS II TIPO CUKRINIŲ DIABETU.....	21
2.3. MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ, NESIMOKANČIŲ MOKYKLOSE, SKAIČIUS ŠILALĖS RAJONE.....	23
IŠVADOS.....	25
REKOMENDACIJOS.....	26

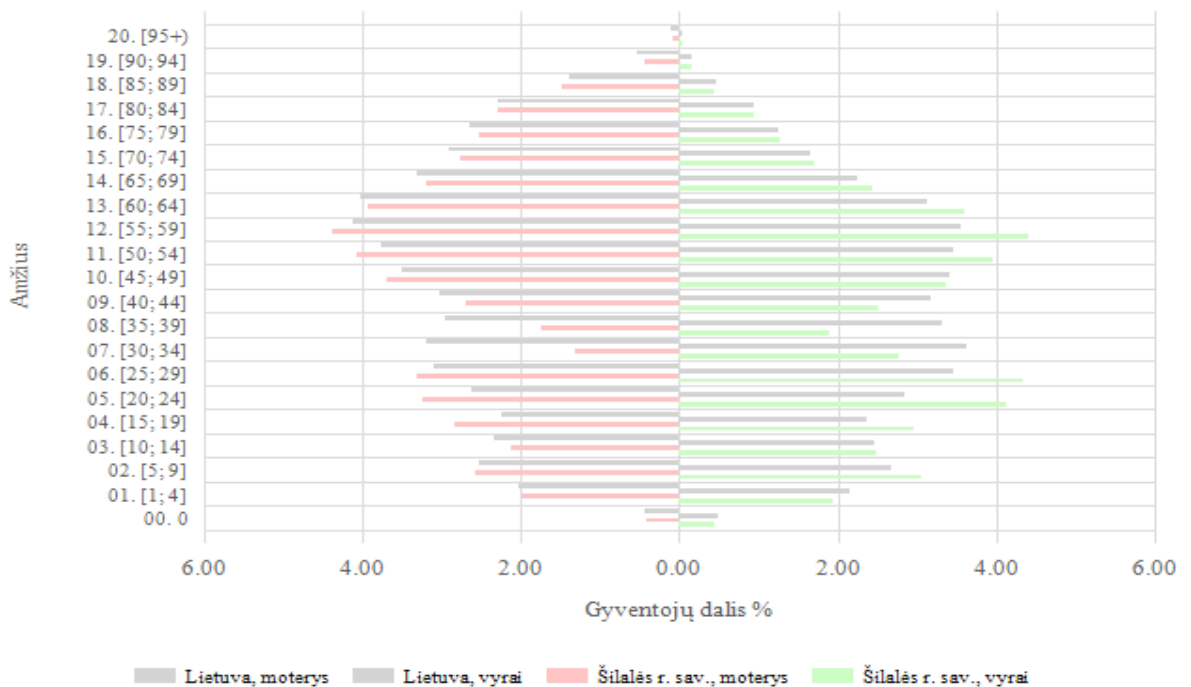
ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Šilalės rajono savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacine sistema sveikstat.hi.lt.

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

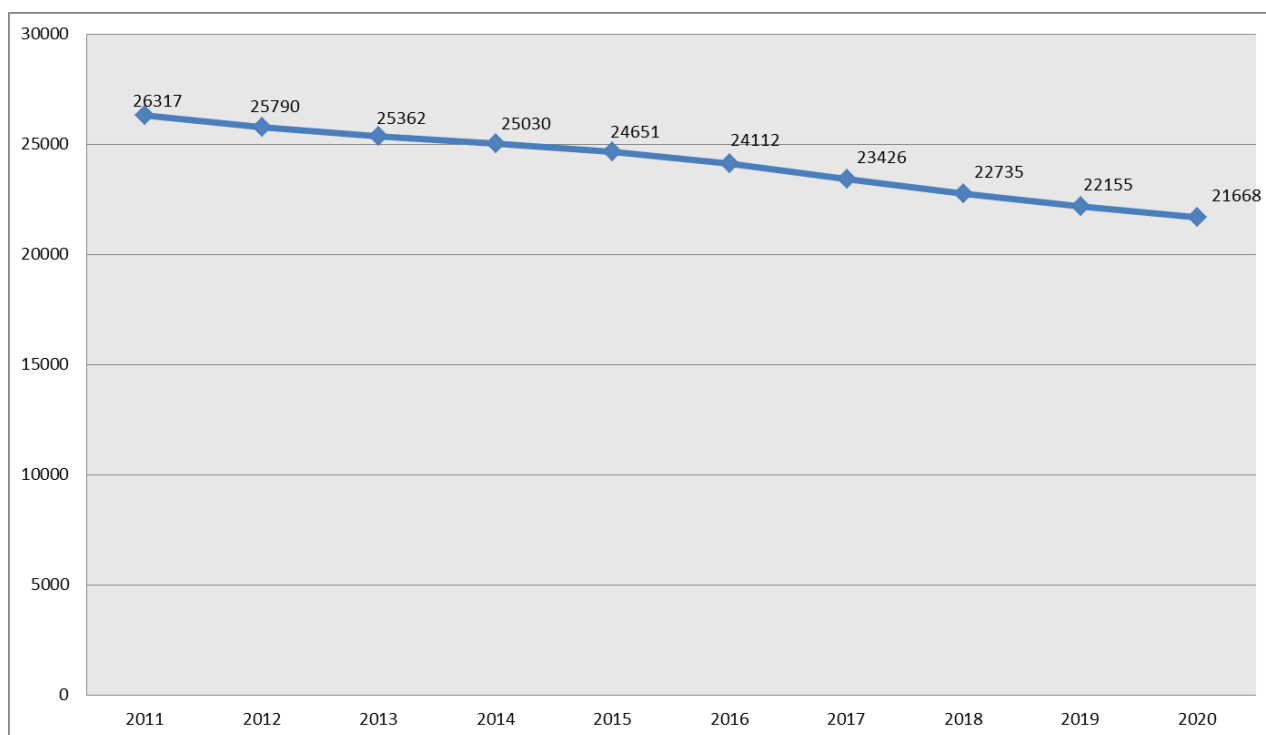
Amžiaus profilis, 2020



1 pav. Šilalės r. savivaldybės demografinis medis (Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Šilalės rajono savivaldybėje stebimas gyventojų skaičiaus mažėjimas. 2020 m. vidutinis metinis gyventojų skaičius Šilalės rajono savivaldybėje buvo 21 668 gyventojų (48,8 proc. vyrų ir 51,2 proc. moterų). Palyginus su 2019 m., kuomet rajone gyveno 22 155 tūkst. gyventojų, šis skaičius sumažėjo 487 gyv. gyventojais. 2020 m. Šilalės rajono savivaldybėje vaikai (0–17 metų) sudarė 18,3 proc., 18–44 m. asmenys – 30,4 proc., 45–64 m. gyventojai – 31,4 proc., 65 m. ir vyresniojo amžiaus asmenys sudarė 19,8 proc. savivaldybės populiacijos. Dėl žemo gimstamumo ir aukšto mirtingumo rodiklių, natūralus gyventojų prieaugis visoje Lietuvoje išlieka neigiamas. 2020 m. Šilalės rajono natūralus gyventojų prieaugis yra mažesnis nei šalies. Taigi Šilalės rajone 2020 m. natūralus gyventojų prieaugis buvo lygus – (-8,8), Lietuvoje – (-6,6) /1 tūkst. gyv.

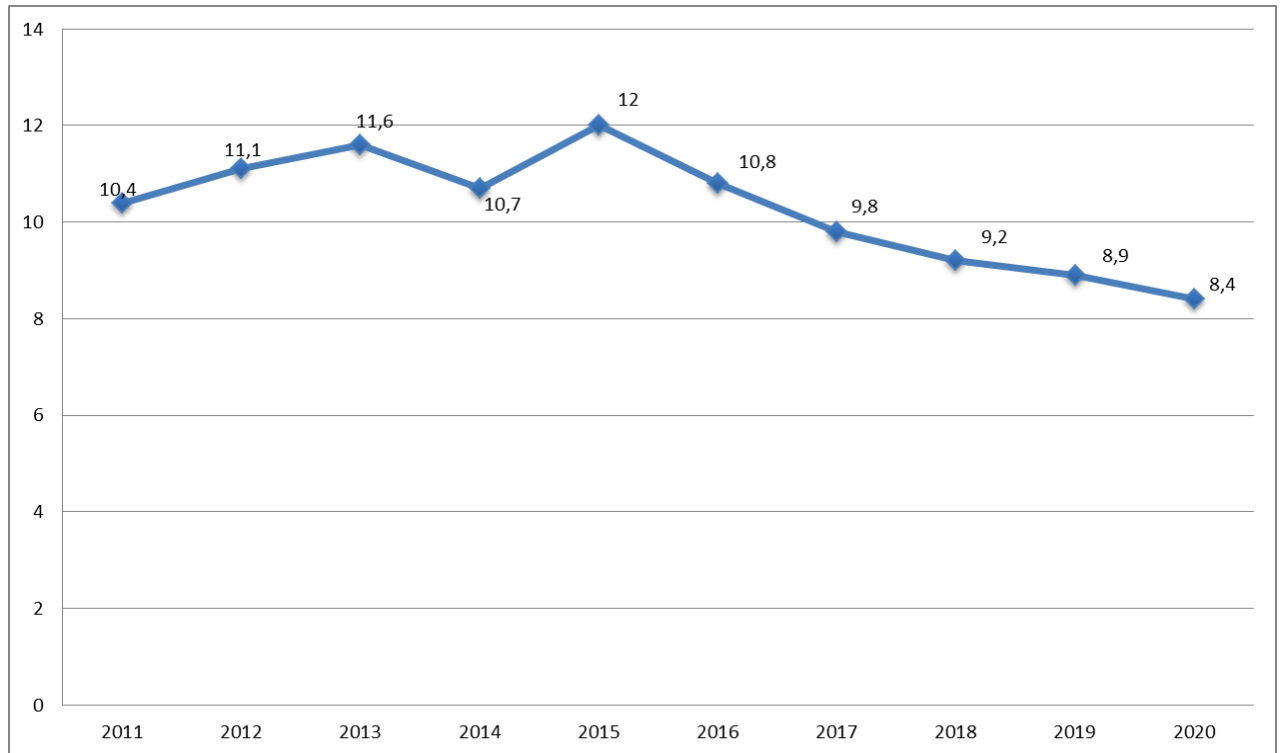
2 pav. Vidutinis metinis gyventojų skaičius Šilalės r. 2011-2020 m.



Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2020 m. Šilalės r. savivaldybėje gimė 181 asmuo. Nuo 2015 m. Šilalės rajono savivaldybėje stebimas ženklus gimstamumo mažėjimas. 2020 m. Šilalės rajone gimstamumas buvo 8,4/1 tūkst. gyv. (Lietuvoje – 9/1 tūkst. gyv.).

3 pav. Gimstamumas 1000 gyv. Šilalės rajone 2011-2020 m.

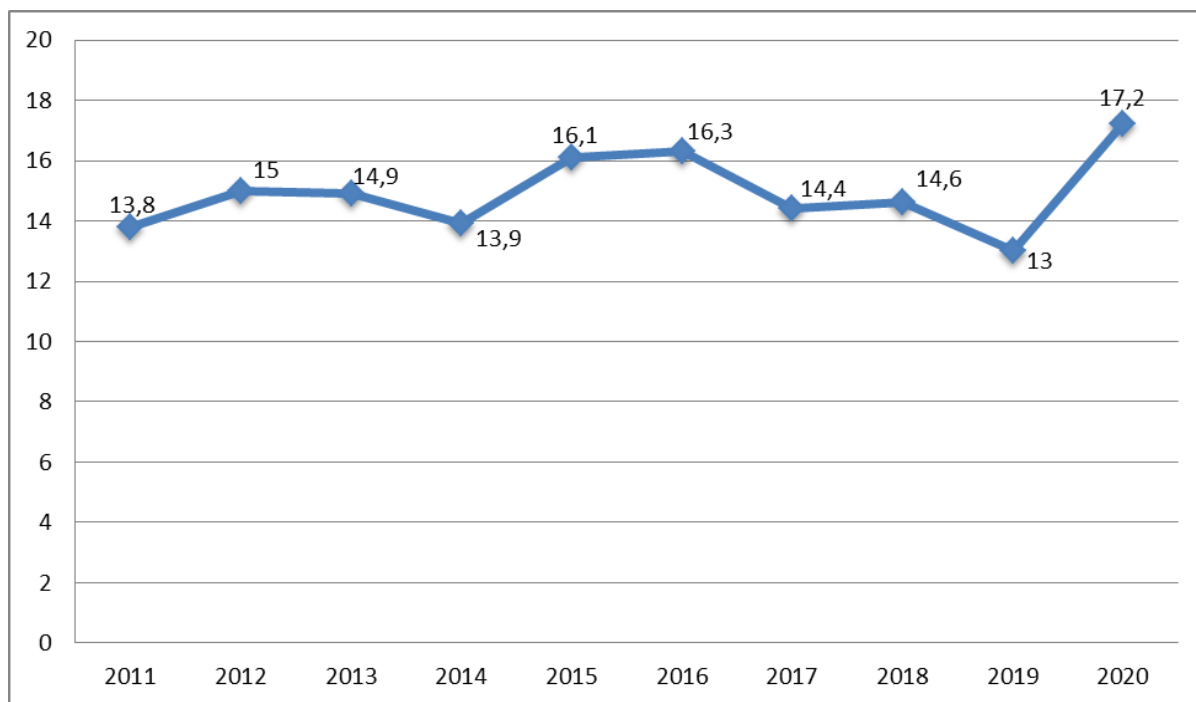


Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2020 m. mirtingumas Šilalės rajone, lyginant su praėjusiais metais, ženkliai padidėjo ir buvo aukštesnis už šalies mirtingumo rodiklį. Jei 2019 m. Šilalės rajone mirtingumo rodiklis buvo –13/1 tūkst. gyventojų (4 pav.), tai 2020 m. Šilalės rajone – 17,2/1 tūkst. gyventojų. Tiek Šilalės rajone, tiek visoje šalyje pastebima gyventojų mirtingumo didėjimo tendencija. Šalies mirtingumo rodiklis buvo –15,6/1 tūkst. gyventojų. Vertinant absoliučiais skaičiais, Šilalės r. savivaldybėje 2020 m. mirė 372 asmenys.

- Pagrindinės Šilalės rajono savivaldybės gyventojų mirties priežastys 2020 metais buvo:
- Kraujotakos sistemos ligos (I00-I99) – 946,1/100 000 gyv., Lietuvos rodiklis – 820,8/100 000 gyv.;
- Mirtys nuo piktybinių navikų (C00 - C96) rodiklis 323,1/100 000 gyv. Šalies rodiklis - 293,7/100 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo COVID-19 (U07.1-U07.2) – 110,8/100 000 gyv., šalies rodiklis – 81,1/100 000 gyv.;
- Endokrininės sistemos ligos (E00 - E99) – 83,1/100 000 gyv., taip pat viršijo šalies vidurkį –79 /100 000 gyv.;
- Kvėpavimo sistemos ligos (J00 - J99) – 60 /100 000 gyv., Lietuvoje – 43,2/100 000 gyv.;
- Virškinimo sistemos ligos (K00 - K93) – 60 /100 000 gyv., Lietuvoje – 77,3/100 000 gyv.;
- Infekcinės ligos (A00 - B99) – 32,3/100 000 gyv., Lietuvos rodiklis - 25,7/100 000 gyv.;
- Nervų sistemos ligos (G00 - G99) – 13,8/100 000 gyv., Lietuvoje – 31,1/100 000 gyv.

4 pav. Mirtingumas 1000 gyv. Šilalės rajone 2011–2020 m.



Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

SOCIOEKONOMINĖ SITUACIJA SAVIVALDYBĖJE

2020 metais Šilalės rajono savivaldybėje ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos % buvo 2,6 %, ir jis atitinka Lietuvos rodiklį – tais pačiais metais šalyje fiksuotas 2,6%. Praėjusiais metais šis skaičius Šilalės rajone buvo mažesnis – 1,4%. 2020 metais stebimas ir didesnis nei praėjusiais registruoto nedarbo lygis % (12,6 %), tuo tarpu 2019 m. šis skaičius buvo 7%. Ilgalaikio nedarbo lygis – tai bedarbystė, trunkanti ilgiau nei metus, parodanti darbo jėgos procentą nuo visų galinčių dirbti asmenų. Ilgalaikis nedarbas – vienas iš socialinių ekonominių poveikio sveikatai veiksnių, kuris turi įtakos fizinei ir psichologinei sveikatai.

2020 m. socialinės pašalpos gavėjų skaičius sumažėjo ir siekė 27,8/1000 gyv. 2019 m. šis rodiklis buvo 29,3/1000 gyv.

1. BENDROJI DALIS

PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas siekiant palyginti 2020 m. Šilalės rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;

12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;

Likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Šilalės rajono gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „2020 Šilalės r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis) pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausia palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarytas Šilalės rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengti pasiūlymai.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. *Antrajame stulpelyje* pateikiama rodiklio kitimo tendencija, kurios reikšmės vertinamos ženklais: ➡ nekinta, ⬆ didėja, ⬇ mažėja. *Trečiajame lentelės stulpelyje* – pateikiama Šilalės rajono savivaldybės rodiklio reikšmė ir savivaldybės vieta tarpe visų savivaldybių, (pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą). *Ketvirtajame lentelės stulpelyje* pateikiami absoliutūs skaičiai, *penktajame* - Šilalės rajono savivaldybės 3 metų rodiklių vidurkio reikšmė, *šeštajame* – reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme, *septintajame* - atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, *aštuntajame* – blogiausia rodiklio reikšmė tarp visų savivaldybių, *devintajame* – geriausia rodiklio reikšmė tarp visų savivaldybių.

2020 METŲ ŠILALĖS R. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

1 lentelė. 2020 Šilalės r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Rodiklio pavadinimas	Šilalės r. savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės		
	Tendencija	Rodiklis	Absolutus skaičius	3 metų vidurkis	Santykis: savivaldybė/Lietuva	Rodiklis	Blogiausias rodiklis	Geriausias rodiklis
Strateginis tikslas								
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais)	→	74.3	74	75.8	0.99	75.1	70.5	80.7
Išvengiamas mirtingumas proc.	→	25.5	95	29.7	0.89	28.5	38.9	21.3
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį								
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą								
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) (100 000 gyv.)	↓	18.5	4	21.0	0.85	21.7	71.2	0.0
Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) (100 000 gyv.)	↓	17.3	4	21.8	0.82	21.1	70.1	0.0
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64-X66-X84) (100 000 gyv.)	↑	23.1	5	37.6	0.74	31.4	64.7	0.0
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius (1 000 gyventojų)	↑	100.9	195	100.7	1.43	70.6	254.6	40.2
Socialinės rizikos šeimų skaičius (1 000 gyventojų)	→	4.5	102	4.7	1.36	3.3	8.5	0.3
Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	↑	2.6	349	1.8	1.00	2.6	6.6	0.7
Gyventojų skaičiaus pokytis (1 000 gyventojų)	↓	-21.4	-463	-2.4	-35.67	0.6	-26.8	41.1
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu								
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių	↓	73.8	16	84.1	0.82	89.7	259.1	24.7

(V01–Y98) (100 000 gyventojų)								
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V01–Y98) (100 000 gyventojų)	↓	77.3	16	84.1	0.89	87.0	210.6	23.5
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius (1 000 gyventojų)	↑	392.3	1053	340.1	1.82	216.1	446.8	70.2
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	↓	27.8	603	29.5	1.38	20.1	65.3	2.0
Sergamumas tuberkulioze (nauji TB atvejai)(A15-A19) (100 000 gyventojų)	↓	2.8	6	4.8	1.33	2.1	8.3	0.0
Sergamumas tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai)(A15-A19) (100 000 gyventojų)	↓	3.2	7	5.3	1.28	2.5	9.7	0.0

2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką

2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą

Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius (10 000 darbingo amžiaus gyventojų)	–	0.0	0	0.2	0.00	1.0	3.5	0.0
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje (10 000 gyventojų)	↓	107.3	46	120.8	0.87	123.1	167.4	41.1
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų	→	62.0	84	64.4	1.18	52.7	120.8	37.7

neįgaliais, skaičius (10 000 gyventojų)									
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) (10 000 gyventojų)	↓	0.5	1	9.6	0.05	9.2	27.7	0.0	
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65- W74) (100 000 gyventojų)	–	0.0	0	7.5	0.00	5.0	27.9	0.0	
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) (100 000 gyventojų).	–	0.0	0	6.6	0.00	4.9	23.5	0.0	
Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) (100 000 gyventojų)	↓	13.8	3	15.0	0.78	17.7	84.0	0.0	
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) (100 000 gyventojų)	↓	10.7	3	13.7	0.63	17.1	59.8	0.0	
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) (100 000 gyventojų)	↓	4.6	1	10.5	0.60	7.7	27.9	0.0	
Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) (100 000 gyventojų)	↓	4.4	1	9.7	0.58	7.6	29.4	0.0	
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) (100 000 gyventojų)	–	0.0	0	3.0	0.00	2.2	11.5	0.0	
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	–	0.0	0	2.7	0.00	2.1	10.1	0.0	

Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius (100 000 gyventojų).	↓	5.5	12	5.4	0.89	6.2	13.8	0.0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą								
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↑	234.0	234	184.6	0.26	896.0	29239.0	16.0
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą								
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą								
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (100 000 gyventojų)	–	0.0	0	0.0	0.00	2.2	11.0	0.0
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (100 000 gyventojų)	–	0.0	0	0.0	0.00	2.3	17.7	0.0
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (100 000 gyventojų)	↓	13.8	3	9.0	0.63	21.8	69.5	0.0
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (100 000 gyventojų)	↓	14.8	3	9.2	0.71	20.9	71.4	0.0
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) (100 000 gyventojų)		9.2		13.5	0.12	8.10	616.5	0.0
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai	↑	233.0	21668	230.3	1.17	199.8	71.5	380.6

licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais (asmenų skaičius)									
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	↑	218.9	21668	205.4	1.27	172.6	43.2	345.5	
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikių, žindyčių išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓	31.5	46	32.0	0.85	37.0	1,8	65.9	
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizavimų skaičius (1 000 gyventojų)	↓	19.3	418	28.3	0.91	21.1	38.1	7.8	
Išvengiamų hospitalizavimų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius (1 000 gyventojų)	↓	2.9	52	4.6	0.56	5.2	8.6	1.7	
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	→	3.7	124	3,7	1.81	2.7	1.6	6.6	
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	→	5.1	10	4.6	0.64	7.2	2.7	12.1	
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	→	7.2	154936	7.7	0.90	8.0	10.1	5.8	
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (visi) 10 000	↓	0.5	1	0.8	1.25	0.4	2.4	0.0	

gyv. (TB registro duomenys)									
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) (10 000 gyventojų)	–	0.0	0	0.5	0.00	1.5	4.2	0.0	
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą									
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	–	0.0	0	3.4	0.00	2.8	18.8	0.0	
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, %	→	91.6	142	92.9	1.02	90.1	80.1	100.0	
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys (proc.)	→	93.9	139	95.3	1.03	91.3	49.2	100.0	
Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	↓	7.8	138	15.9	0.80	9.7	0.9	37.8	
Vaikų (7–17 m.), neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	16.0	277	15.0	0.76	21.1	7.4	33.5	
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15–17 m. moterų	–	0.0	0	4.5	0.00	2.9	15.0	0.0	
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų	→	946.1	205	862.4	1.15	820.8	1563.7	362.5	

rodiklis (I00–I99) (100 000 gyventojų)								
Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) (100 000 gyventojų)	↓	963.1	205	885.6	1.21	795.2	1219.3	577.5
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	→	323.1	70	281.0	1.10	293.7	470.9	200.4
Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	→	295.3	70	268.5	1.06	278.2	359.7	215.6
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv	↓	133.8	29	136.7	0.72	187.0	562.8	27.9
Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	↓	137.0	29	138.4	0.76	179.2	446.1	49.4
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↑	64.6	140	71.8	1.28	50.4	99.6	22.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	→	39.4	1326	45.8	0.86	45.7	15.2	57.4
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	↑	49.9	2360	51.9	0.96	52.1	28.1	74.7
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	↑	56.6	4208	62.6	1.17	48.3	21.7	65.4

Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, programoje (proc.)	→	37.2	1794	45.7	1.04	35.6	15.1	58.8
--	---	------	------	------	------	------	------	------

Iš 1 lentelėje „Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių matyti, kad:

Iš visų sveikatos rodiklių yra geresni (**žalioji zona**):

išvengiamas mirtingumas;

mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių;

asmenų žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius;

sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis;

mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo;

mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių;

pėsčiųjų mirtingumas mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių

mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu;

mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu;

nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai);

išvengiamų hospitalizavimų skaičius;

išvengiamų hospitalizavimų dėl diabeto ir jo komplikacijų, skaičius;

slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui skaičius;

apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui;

sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis;

kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas;

paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius;

mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų;

tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje.

Dalis rodiklių reikšmės patenka į prasčiausių savivaldybių rodiklių grupę (**raudonoji zona**):

mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius;

mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius;

gyventojų skaičiaus pokytis;

- sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze;
- sergamumas II tipo cukriniu diabetu;
- 3. Didžioji dalis Šilalės rajono rodiklių reikšmių patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią rodiklių grupę (**geltonoji zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį:
 - vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė;
 - mirtingumo/standartizuoto mirtingumo dėl savižudybių;
 - bandymų žudyti skaičius;
 - socialinės rizikos šeimų skaičius;
 - ilgalaikio nedarbo lygis;
 - socialinės pašalpos gavėjų skaičius;
 - sergamumas tuberkulioze;
 - susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius;
 - darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius;
 - mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo;
 - transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius;
 - į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui;
 - standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu;
 - gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;
 - gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais;
 - kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus dalis;
 - šeimoms teikiamas paslaugas teikiančių gydytojų skaičius;
 - 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė);
 - 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys;
 - tikslinės populiacijos (6-14m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
 - vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų dalis (proc.);
 - mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių;
 - paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius;
 - mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis;
 - mirtingumas/standartizuotas mirtingumas piktybinių navikų rodiklis;
 - mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų;

tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje;

tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje;

tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

Išsamesnei analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

- Šilalės rajono gyventojų sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze;
- Šilalės rajono gyventojų sergamumas II tipo cukriniu diabetu;
- Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius Šilalės rajone.

2. SPECIALIOJI DALIS

SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

2.1. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS VAISTAMS ATSPARIA TUBERKULIOZE

Šilalės rajono savivaldybės gyventojų didelio sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) rodiklio analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius“ uždavinį „Plėtoti sveikatos infrastuktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir sprendimo būdų.

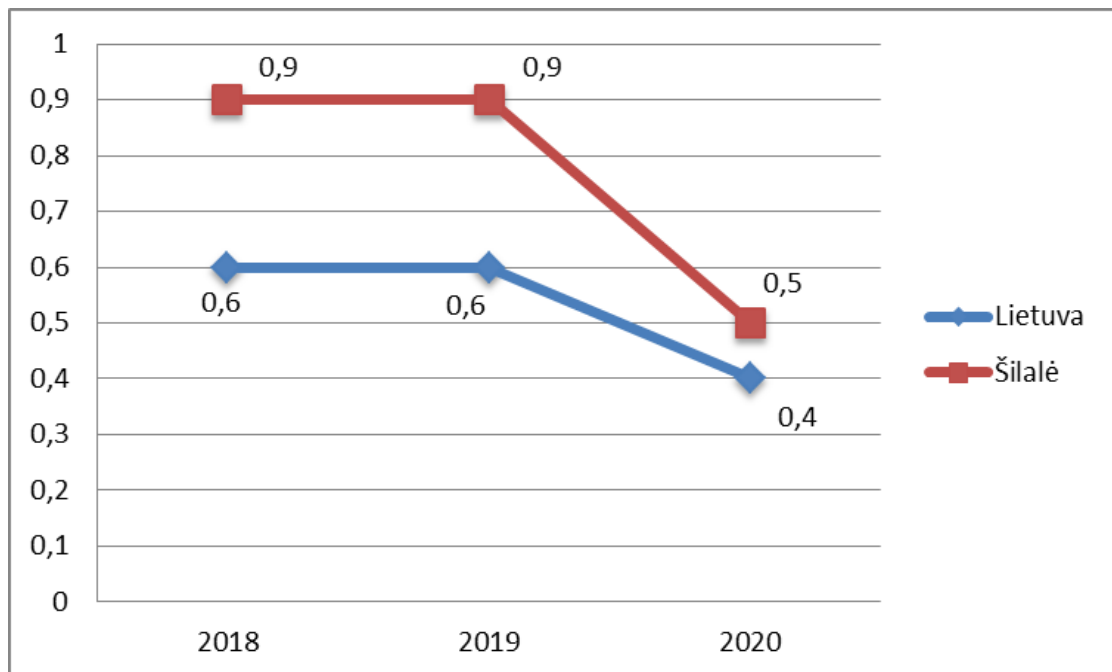
Tuberkuliozė – viena iš labiausiai paplitusių lėtinių, oro lašeliniu būdu plintančių, infekcinių, visuomenei pavojingų užkrečiamųjų ligų, kurią sukelia tuberkuliozės mikobakterija (*Mycobacterium tuberculosis*), perduodama oro lašeliu būdu – kalbant, kosint ar čiaudint. Pagrindinis infekcijos šaltinis – atvira plaučių tuberkulioze (toliau – TB) sergantis žmogus. TB yra išgydoma, tačiau privalu gydytis, kai diagnozuojama liga. Tinkamai negydant, gali išsivystyti aktyvi TB forma, kuria susirgus mirtingumas siekia apie 50 proc. Infekcijos šaltinis – asmuo, sergantis atvira plaučių tuberkulioze ir oro lašeliu būdu skleidžiantis tuberkuliozės mikobakterijas. Tuberkuliozė yra visuomenei pavojinga infekcinė liga, o sergančiųjų gydymas ir priežiūra – brangūs.

Tuberkuliozės plitimą mūsų šalyje lemia šios pagrindinės priežastys: socialinės (nedarbas, skurdas, alkoholio, narkotikų vartojimas); psichologinės (dalies sergančiųjų TB nesuvokimas šios ligos sukeltamų sveikatos sutrikimų sunkumo ir nenoras gydytis ir baigti gydymo kursą, gydymo režimo pažeidimai). Apie 50 proc. naujų TB pacientų – bedarbiai arba neturintys nuolatinio darbo, piktnaudžiaujantys alkoholiu, pažeidinėjantys gydymo režimą. Šie ligoniai – potencialūs infekcijos ir vaistams atsparios tuberkuliozės šaltinis.

Ypač nerimą kelia atsparių vaistams tuberkuliozės mikobakterijų atvejų gausėjimas. 2020 m. užregistruoti 103 (2019 m. 92) nauji daugeliui vaistų (izoniazidui ir rifampicinui ir visoms su šia vaistų kombinacija susijusioms kitoms vaistų kombinacijoms) atsparios tuberkuliozės atvejai (0,4/10 000 gyv.). 2020 m. 26-iose savivaldybėse neužregistruotas nei vienas naujas DVA–TBC atvejis (2019 m. 19-oje, 2018 m. – 27-iose). Šis rodiklis žemėlapyje pasiskirstęs netolygiai. Savivaldybių gyventojų, tarp kurių daugeliui vaistų atspari tuberkuliozė paplitusi labiausiai (Ukmergės, Lazdijų, Radviliškio r. sav., Elektrėnų sav.). Čia rodiklis 3–4 kartus didesnis už Lietuvos vidurkį.

Sergančiųjų daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze (toliau – DVA) rodiklis skiriasi savo skaičiavimo metodika ir vadinamas paplitimu. Į šio rodiklio skaičiavimus įtraukiami ne tik nauji užregistruoti TB atvejai, bet ir recidyvai, ligoniai, grįžę po nutraukto gydymo, grįžę po nesėkmingo gydymo ir atvykę iš kito krašto.

5 pav. Šilalės rajono gyventojų sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 10000 gyv.



Šaltinis: TB registro duomenys

Šilalės rajone 2020 metais TB diagnozuota visų amžiaus grupių asmenims, išskyrus vaikus. Didesnis sergančiųjų skaičius stebimas tarp vyrų. Eilę metų buvo fiksuojamas didesnis ligotumas tarp kaimo gyventojų.

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) duomenimis, TB yra viena iš dešimties pagrindinių mirties priežasčių pasaulyje. 2014 m. PSO parengė „End TB Strategy“ strategiją, kurios tikslas – iki 2035 m. sumažinti 90 proc. sergamumo TB rodiklį, 95 proc. – mirčių nuo TB skaičių ir išlaidas TB gydymui (ligoniai apie 80 dienų gydomi specializuotose TB stacionaruose, o jų gydymas ir priežiūra užtrunka 6–12 mėn. ir ilgiau). Lietuvoje naujagimiai nuo tuberkuliozės skiepijami 2-3

dieną po gimimo, o asmens sveikatos priežiūros įstaigose 7 m. amžiaus ir rizikos grupių vaikams turi būti atliekami tuberkulino mėginiai.

Nesant geros ambulatorinės gydymo kontrolės, TB sergantys asmenys dažnai neužbaigia gydymo, todėl atsiranda atsparios TB mikobakterijų padermės. Tokių pacientų gydymas kainuoja 100 – 1000 kartų brangiau, todėl reikia dėti visas pastangas, kad pacientai nenutrauktų pradėto gydymo. Tikslinga iš esmės stiprinti ir palaikyti DOTS strategiją. DOTS–STOP/TB – PSO (Pasaulio sveikatos organizacijos) strategija, skirta tuberkuliozei sustabdyti (angl. STOP TB), kurio pagrindą sudaro tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kursas (angl. DOTS).

2016 m. gegužės 31 d. sprendimu Nr. T1-176, Šilalės rajono savivaldybės taryba įpareigojo Šilalės rajono pirminės sveikatos priežiūros centrą įsteigti tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kurso paslaugų kabinetą (Savivaldybės DOTS (anglų k. – directly observed treatment short course (sutr. DOTS) kabinetą) ir organizuoti šio kabineto veiklą. Kaltinėnų pirminės sveikatos priežiūros centras, Kvėdarnos, Pajūrio ir Laukuvos ambulatorijos įpareigoti esant poreikiui organizuoti laikinųjų tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kurso paslaugų teikimą (laikinių DOTS paslaugų teikimą).

Siekiant padidinti sergančiųjų tuberkulioze atvejų išaiškinamumą, Šilalės rajono savivaldybės taryboje 2013 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. T1-128 patvirtintas Tuberkuliozės profilaktikos Šilalės rajone tvarkos aprašas, kurio tikslas – tarpžinybinis bendradarbiavimas, socialinė parama, švietėjiška veikla, siekiant patikrinti socialinės rizikos šeimas, socialinę riziką patiriančius ir socialiai nedraustus asmenis dėl sergamumo tuberkulioze (toliau – TB) ir reikalui esant nukreipti gydymui.

Uždaviniai:

- šviesti ir informuoti visuomenę apie TB paplitimą bei jos mažinimo galimybes;
- tarpinstitucinio bendradarbiavimo pagalba išsiaiškinti TB galimai sergančius asmenis, organizuoti atvykimą į asmens sveikatos priežiūros įstaigą, teikti pagalbą nukreipiant asmenis tolimesniam gydymui.
- socialinės paramos – maisto ir kitų būtinausių asmens higienos priemonių vienkartinį paketų, vykimo pas gydytoją išlaidų apmokėjimas, kitos pagalbos organizavimas.

2013 m. organizuoti **143** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Iš jų: 6 asmenims nustatyta TB. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtinausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai bei apmokėtos transporto išlaidos (nuvykimui pas gydytoją), kompensuoti 17 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2014 m. organizuoti **69** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Iš jų: 4 asmenims nustatyta TB. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtinausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 8 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2015 m. organizuoti **20** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai.

2016 m. organizuoti **172** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai. Iš jų: 2 asmenims nustatyta TB, kompensuoti 24 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2017 m. organizuoti **99** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 11 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2018 m. organizuoti **73** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 6 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2019 m. organizuoti **35** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai.

2020 m. organizuoti **20** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai.

2.2. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS II TIPO CUKRINIU DIABETU

Šilalės rajono savivaldybės gyventojų didelio sergamumo sergamumo II tipo cukriniu diabetu (E11) rodiklio analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „*Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius*“ uždavinį „*Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę*“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir sprendimo būdų

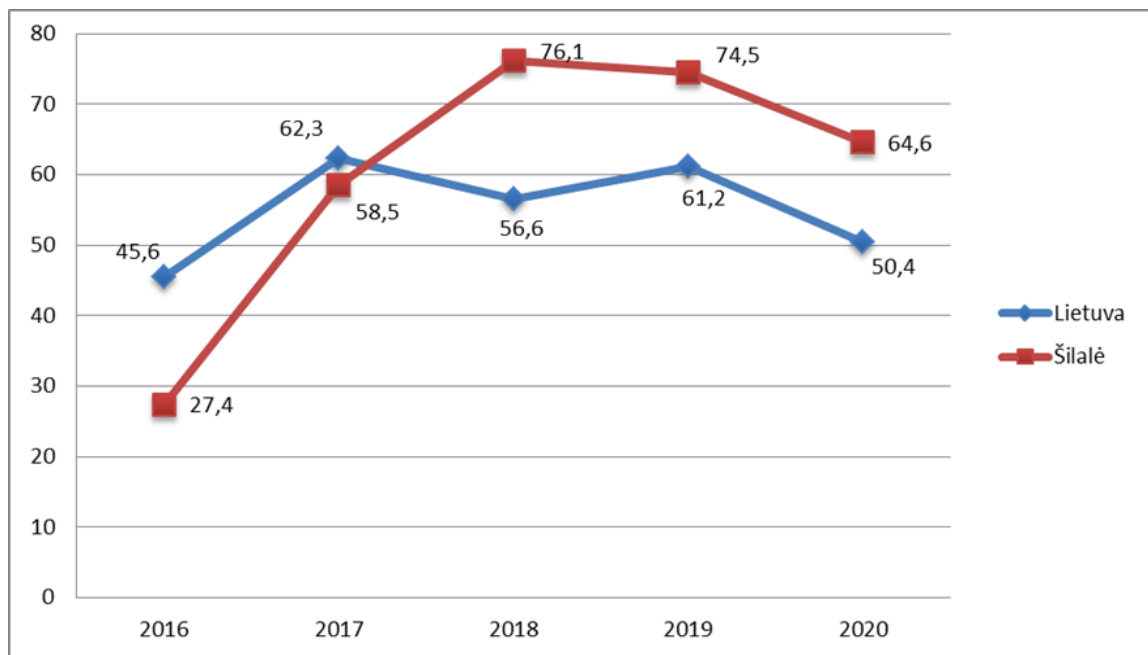
Cukrinis diabetas arba cukraligė – tai lėtinė liga, kuria susergama dėl nepakankamos insulino gamybos kasoje arba dėl sutrikusio jos veikimo audiniuose. Insulinas yra kasos gaminamas hormonas, kurio reikia, kad kraujo gliukozė patektų į ląsteles ir būtų paversta energija. Tiek insulino stoka, tiek sutrikusi jo veikla didina gliukozės kiekį kraujyje (hiperglikemija), dėl to ilgainiui pažeidžiamos kraujagyslės, įvairūs audiniai ir organai. II tipo diabetas vystosi palaipsniui ir nepastebimai, dažnai diagnozuojamas profilaktinio patikrinimo metu. Dažniau serga vyresnio amžiaus žmonės. Cukrinio diabeto II tipui atsirasti taip pat didelės reikšmės turi paveldimumas. Persivalgymas ir nutukimas – svarbiausi CD II tipo atsiradimo veiksniai. Ilgą laiką toks ligonis gali

nejausti jokio negalavimo, nors organizme ir vyksta tam tikri pokyčiai. Ligos požymiai ryškėja lėtai, palaipsniui. Dažnai liga išaiškėja jau prasidėjus vėlyvoms komplikacijoms.

Nauja problema, iškilusi XX amžiaus pabaigoje, tai vaikų sergamumo II tipo diabetu augimas. Svarbiausi rizikos veiksniai susirgti vaikams II tipo diabetu: nutukimas, fizinio aktyvumo stoka, sergantys II tipo diabetu pirmos eilės giminės.

Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, nebuvo nė vienos savivaldybės, kurioje nebūtų diagnozuotas šis susirgimas. Šilalės rajono savivaldybės rodiklio „Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv. yra tarp didžiausių šalyje: 2020 metų rodiklis – 64,6 (2019 m. – 74,5) Lietuvoje: 2020 metais – 50,4, 2019 – 61,2. Lyginant su praėjusiais, 2020 metais Šilalės rajono savivaldybėje matoma šio rodiklio mažėjimo tendencija, tačiau lyginant su šalies rodikliu, sergamumas II tipo cukriniu diabetu išlieka aukštesnis nei šalies vidurkis. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį, jog nuo 2016 m. stebimas ženklaus sergamumo augimas.

6 pav. Šilalės rajono gyventojų sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10000 gyv.



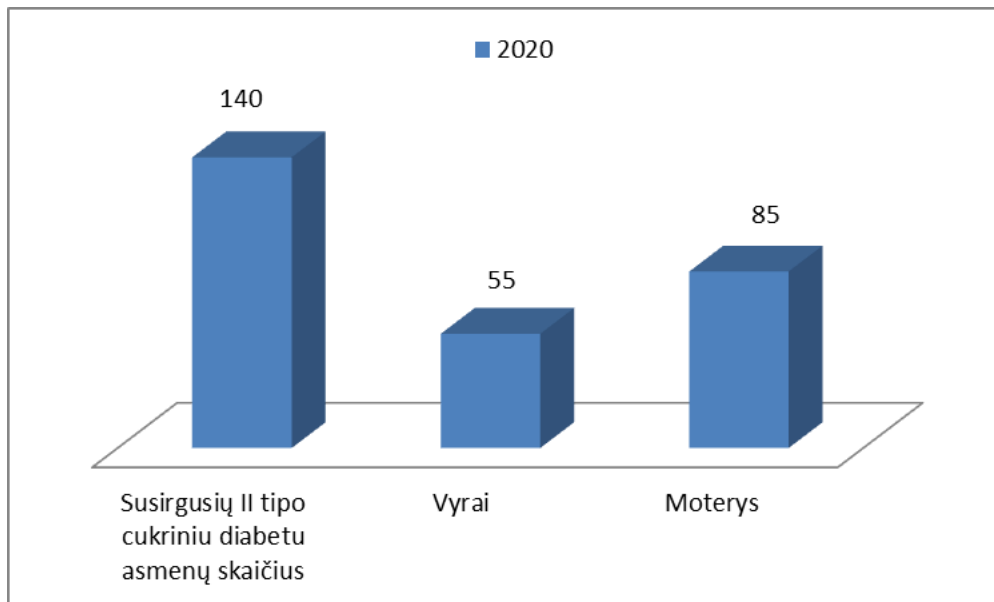
Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Per 2020 metus Šilalės rajono savivaldybės ambulatorinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose, asmenims buvo užregistruoti 140 cukrinio diabeto atvejų. Lyginat pagal lytį, Šilalės rajono savivaldybėje II tipo cukrinio diabeto naujų atvejų daugiausiai diagnozuota moterims. 2020 m. sirgo 85 moterys ir 55 vyrai. Didesnis sergamumas pastebėtas tarp kaimo moterų – užfiksuoti 68 sergamumo atvejai, tuo tarpu mieste – 17 atvejų. Didesnis skaičius sergančių vyrų taip pat stebimas tarp kaimo gyventojų – 41 atvejis, mieste – 14 atvejų.

Stebint sergamumo II tipo cukriniu diabetu rodiklius matyti, jog didžiausias susirgusiųjų skaičius fiksuojamas tarp vyresnio amžiaus asmenų: 65+ amžiaus grupėje 2020 m. sirgo 65 asmenys,

45–64 m. amžiaus grupėje – 69 asmenys, 18–44 m. amžiaus grupėje – 5 ir 1 asmuo 0–17 amžiaus grupėje.

7 pav. Sergančių II tipo cukriniu diabetu (E11) asmenų skaičius Šilalės rajono savivaldybėje 2020 m. (abs.sk.)



Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2.3 MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ, NESIMOKANČIŲ MOKYKLOSE, SKAIČIUS ŠILALĖS RAJONE

Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose rodiklis yra vertinamas siekiant LSP tikslo „Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį“ ir įgyvendinant uždavinį „Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“.

Higienos instituto duomenimis, mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičiaus rodiklis 1000 gyventojų Šilalės rajono savivaldybėje, Lietuvos savivaldybių kontekste 2020 m. (kaip ir 2018 m. bei 2019 m.) pateko į raudoną – kritinę zoną.

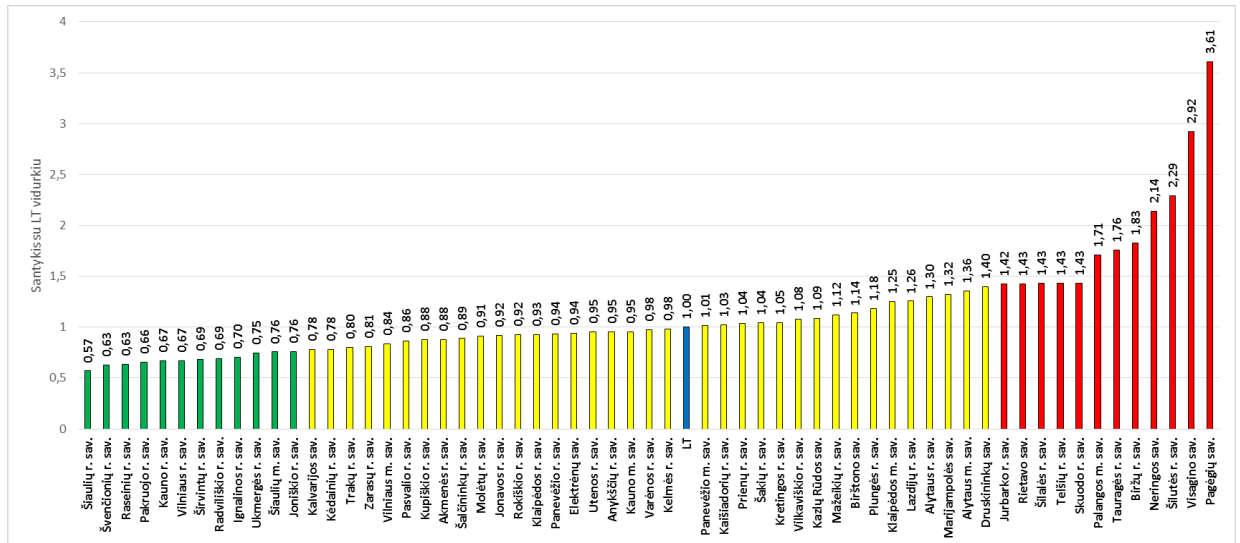
Lietuvoje visi mokyklinio amžiaus vaikai iki 16 metų privalo mokytis pagal ikimokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas. Savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų apskaitos tvarkos aprašas **nesimokantį vaiką** traktuoja kaip vaiką iki 16 m., neįregistruotą Mokinių registre, kurio deklaruota gyvenamoji vieta yra vienoje iš Lietuvos savivaldybių, arba tai vaikas, kuris yra įrašytas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą pagal savivaldybę, kurioje gyvena.

Nesimokantis vaikas nėra įrašytas mokinių duomenų bazėje arba yra įrašytas, tačiau ilgiau nei mėnesį nesimoko ugdymo įstaigoje be pateisinamos priežasties.

Mokyklos nelankantis mokinys – įregistruotas Mokinių registre vaikas, kurio deklaruota gyvenamoji vieta yra atitinkamoje savivaldybėje, arba vaikas, įrašytas į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą pagal savivaldybę, kurioje gyvena, tačiau per mėnesį be pateisinamos priežasties neatvykęs į mokyklą praleido daugiau kaip pusę pamokų ar ugdymui skirtų valandų.

2019–2020 mokslo metais šalyje mokykloje nesimokė 17 362 mokyklinio amžiaus vaikai (70,6/1000 vaikų). Mokyklos nelankymo priežastys įvairios: vaikai su tėvais išvykę iš šalies, mokyklos nelanko dėl socialinių, psichologinių ir kitų priežasčių.

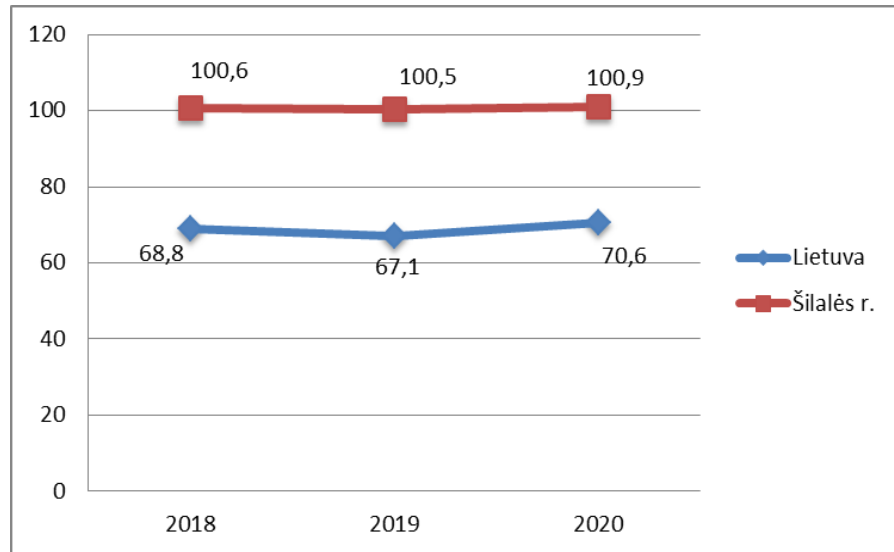
8 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyv.



Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Stebint 2020 m. rodiklius Šilalės rajono savivaldybėje, vaikų, nesimokančių mokyklose santykis lyginant su šalies, ženkliai skyrėsi (8 pav.). Daug metų šis rodiklis savivaldybėje išlieka panašus, tačiau yra ženkliai aukštesnis nei šalies: 2018 metais buvo užfiksuoti 100,6 atvejai / 1000 gyv., 2019 m. – 100,5 / 1 000 gyv., o 2020 m. 100,9 / 1 000 gyv., tuo tarpu šalyje 2020 m. buvo 68,8 / 1000 gyv. Vertinant absoliučius skaičius, mokyklos Šilalės rajone nelankė 195 mokyklinio amžiaus vaikai, iš jų – 92 vaikinai ir 103 merginos. Pagrindinė nelankymo priežastis – išvykimas iš šalies. Pagal šį rodiklį Šilalės rajono savivaldybė patenka tarp 10 savivaldybių, kuriose situacija yra prasčiausia.

9 pav. Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyv.



Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

3. IŠVADOS

1. 2020 m. mirtingumas Šilalės rajone, lyginant su praėjusiais metais, ženkliai padidėjo ir buvo aukštesnis už šalies mirtingumo rodiklį. Jei 2019 m. Šilalės rajone mirtingumo rodiklis buvo –13 / 1 tūkst. gyventojų, tai 2020 m. Šilalės rajone – 17,2 / 1 tūkst. gyventojų. Nuo 2015 m. Šilalės rajono savivaldybėje stebimas ženklus gimstamumo mažėjimas. 2020 m. Šilalės rajone gimstamumas buvo 8,4 / 1 tūkst. gyv. (Lietuvoje – 9/1 tūkst. gyv.)

2. Šilalės r. savivaldybėje išlieka aukštesnis nei šalies, daugeliui vaistų atsparios TB atvejų rodiklis. Šilalės rajono savivaldybės rodiklis 2020 metais 10 000 gyv. yra 0,5 atvejo, o Lietuvos – 0,4 atvejo. Vertinant absoliučiais skaičiais, Šilalės r. sav. 2020 m. užregistruotas 1 vaistams atsparios TB atvejis.

3. 2020 metais Šilalės rajone fiksuojamas didesnis nei šalyje sergančiųjų II tipo cukriniu diabetu asmenų skaičius: jei Lietuvoje 10 tūkst. gyventojų teko 50,4 atvejo, tai Šilalės rajone šis rodiklis siekė 64,6 atvejo. Lyginant su praėjusiais, 2020 metais Šilalės rajono savivaldybėje matoma šio rodiklio mažėjimo tendencija, tačiau lyginant su šalies rodikliu, sergamumas II tipo cukriniu diabetu išlieka aukštesnis nei šalies vidurkis. Taip pat reiktų atkreipti dėmesį, jog nuo 2016 m. stebimas ženklus sergamumo augimas.

4. Eilę metų stebint vaikų, nesimokančių mokyklose rodiklį Šilalės rajono savivaldybėje, jis išlieka panašus, tačiau yra ženkliai aukštesnis nei šalies. Pagrindinė nelankymo priežastis – išvykimas iš šalies. Pagal šį rodiklį Šilalės rajono savivaldybė patenka tarp 10 savivaldybių, kuriose situacija yra prasčiausia.

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant sumažinti sergamumą vaistams atsparia tuberkulioze rekomenduojama:

- siekiant mažinti Šilalės rajono gyventojų sergamumą tuberkulioze, problemą spręsti kompleksiskai. Gydimui svarbi savalaikė diagnozė ir griežtas standartizuoto gydymo taikymas. Pagrindinės veiksmingos profilaktikos priemonės yra gerų ekonominių ir socialinių sąlygų užsitikrinimas, profilaktinis vaikų skiepijimas BCG vakcina. Svarbu organizuoti šios ligos rizikos grupių asmenų profilaktinę patikrą bei ieškoti bendradarbiavimo būdų, siekiant aukštesnių profilaktinių patikrų rezultatų;
- organizuoti bendruomenėse švietėjiškas paskaitas tuberkuliozės plitimo prevencijai, padedančias ugdyti gyventojų sveikatos raštingumą, skatinančias motyvaciją būti atsakingiems už savo sveikatą;
- vykdyti informacijos sklaidą (straipsniai spaudoje bei internete) infekcinių ligų prevencijai;
- siekti, kad rizikos grupės asmenys, ypač turintys kontaktą su sergančiu tuberkulioze asmeniu ir ypač su pažeidusiu gydymo režimą, atliktų reikiamus tyrimus;
- užtikrinti gydymo tęstinumą DOTS kabinete visiems tuberkulioze sergantiems pacientams rajone, kuriems buvo paskirtas ambulatorinis gydymas.
- Siekiant mažinti sergančiųjų II tipo cukriniu diabetu (E11) asmenų skaičių Šilalės rajono savivaldybėje reikėtų:
- didinti Šilalės rajono gyventojų informuotumą apie sergamumo II tipo cukriniu diabetu rizikos veiksnių žalą (nesubalansuota mityba, mažas fizinis aktyvumas, stresas), bei jų profilaktiką;
- skatinti šeimos gydytojus aktyviau siųsti Šilalės rajono savivaldybės rizikos grupių asmenis dalyvauti Širdies ir kraujagyslių ir cukrinio diabeto prevencinėje programoje (toliau – ŠKL), patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. rugsėjo 22 d. įsakymu V-979 „Dėl Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, kurią įgyvendina Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras ir Šilalės rajono asmens sveikatos priežiūros įstaigos;
- skatinti Šilalės rajono savivaldybės gyventojų fizinį aktyvumą (judėjimui palankios infrastruktūros kūrimą rajone; galimybes mankštintis darbo vietose; investicijas į vaikų fizinį aktyvumą, siūlant patrauklią būrelių veiklą, atnaujinant/įrengiant mokyklų sporto sales, persirengimo kambarius bei dušus, sporto aikštynus).

2. Siekiant sumažinti mokyklinio amžiaus vaikų nesimokančių mokyklose skaičių:

- atsakingoms institucijoms bendradarbiauti su socialiniais darbuotojais mokyklose, aiškintis dėl kokių priežasčių vaikai nelanko mokyklos. Didinti mokyklinio amžiaus vaikų užimtumą. Skatinti dalyvauti užklasinėje veikloje. Stiprinti mokyklos lankomumo kontrolę;
- bendradarbiauti su visomis Šilalės r. sav. mokyklų bendruomenėmis, vaikų tėvais (globėjais, rūpintojais), socialiniais pedagogais ir kurti vaikams palankią mokyklos aplinką bei dienos centrus;
- mokymo įstaigose užtikrinti profesionalią pedagoginę, socialinę, psichologinę pagalbą;
- didinti mokyklos ir tėvų (globėjų, rūpintojų) atsakomybę už vaikų mokymąsi pagal privalomojo švietimo programas;
- įgyvendinti savivaldybėje Ankstyvosios intervencijos programą, skirtą nereguliariai psichoaktyviausias medžiagas vartojantiems ar jomis eksperimentuojantiems jaunuoliams.

3. Siekiant geresnės Šilalės rajono savivaldybės gyventojų sveikatos būklės, būtina plėtoti sveikatinimo veiklas visose savivaldybės politikos srityse:

- gerinti bendruomenės sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietines visuomenės informavimo priemones, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką;
 - skatinti gyventojus aktyviai dalyvauti Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose įvairiuose sveikatinimo veiklos renginiuose;
 - vykdyti sveikatą stiprinančių mokyklų plėtrą Šilalės rajono savivaldybės švietimo įstaigose.
 - skatinti visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą kompleksiskai sprendžiant savivaldybės gyventojų sveikatos problemas;
 - toliau vykdyti valstybės finansuojamas prevencines programas. Norint pasiekti didesnę gyventojų informuotumą ir aktyvų gyventojų dalyvavimą šiose programose, skatinti visuomenės sveikatos priežiūros ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų bendradarbiavimą.
 - siekti sumažinti akivaizdžius sveikatos netolygumus tarp miesto ir kaimo gyventojų bei skirtingų socialinių sluoksnių.
-